

תעשיות ורישוי עסקים

בתחום איגוד הערים אזור מפרץ חיפה פועלים מפעלים ועסקים רבים בענפים תעשייתיים שונים ובשל כך פעילות האיגוד מכוונת למגוון של תעשיות. אחד המקומות הבולטים ביותר מבחינה תעשייתית בארץ הינו אזור מפרץ חיפה עם כל המשתמע מכך, לרבות פליטות לאוויר, ייצור, אחסון ושינוע של חומרים מסוכנים ושפכים תעשייתיים. מלבד אזור המפרץ, קיימים אזורי תעשייה נוספים לתעשיות קטנות ובינוניות ברוב הרשויות המקומיות החברות באיגוד. בנוסף לאזורי תעשייה, קיימים מאות עסקים עם השפעה סביבתית באזורים מעורבים ואף בשכונות מגורים ופעילותם של עסקים אלה עלולה לגרום למטרדים סביבתיים, כאשר הם מתנהלים באופן לא חוקי ולא מבוקר. בהתמודדות הרשויות, כולל איגוד הערים, מול תופעות של מפגעים סביבתיים, נדרשים מספר שלבי טיפול כדלקמן:

- קבלת מידע ובירור ממצאים לגבי מפגעים קיימים או פוטנציאליים.
 - קביעת דרישות לתיקון המצב, שבדרך כלל נעשית באמצעות תנאים לרישיון העסק, אך לפעמים גם דרך תנאי היתר הרעלים או בהליכים אחרים שבסמכות הרשויות.
 - מעקב לאחר יישום הדרישות והסרת המפגע.
- ראוי לציין כי בכל שלב נדרש שיתוף פעולה בין האיגוד לגורמים אחרים, כגון אגפים ומחלקות שונות של הרשות המקומית ושל המשרד לאיכות הסביבה שבידיהם סמכויות חוקיות במישור ההיטלים והאכיפה.
- תחום רישוי עסקים מטופל בידי האיגוד בשני מסלולים:
- א. טיפול שוטף בהליך רישוי רגיל, עם הגעת בקשה לרישיון העסק.
 - ב. טיפול יזום, המתבצע בעקבות תופעות של מפגעים סביבתיים שנגרמים על ידי מפעלים או עסקים.

האיגוד מעביר נוסח תנאים לרישיון העסק לגורם הרישוי לצורך מסירתם למפעל או לעסק. על פי חוק, מחויב בעל העסק למלא אחר דרישות התנאים ולפעול בהתאם להנחיות. בהליך של טיפול שוטף, התנאים נוסחו כתנאי מסגרת במשרד להגנת הסביבה לפי סיווג תעשייתי או מהות העסק.

כאשר לא קיימים תנאי מסגרת, הרשות המקומית רשאית להטיל דרישות כתנאים לפי המקרה והדבר נעשה בתמיכת האיגוד מבחינת תנאים סביבתיים. יחד עם זאת, יצויין כי אף תנאים אלה מתבססים לרוב על חוקים, תקנות והנחיות של המשרד להגנת הסביבה והם באים להוסיף על הוראות כל דין בעניין איכות הסביבה.

בתחום הרישוי, המפעלים מחויבים בהתאם לחוק רישוי עסקים והתקנות מכוחו, להגיש לרשות המקומית בקשה לרישיון עסק ולעבור הליך רישוי שכולל קבלת אישורים מגורמים שונים. מבחינת ההיבטים הסביבתיים, מתן האישור מלווה, בהוצאת תנאים לרישיון אשר מתייחסים להשפעות הסביבתיות של פעילות המפעל או העסק, כגון פליטות מזהמים לאוויר, כמויות המזהמים בשפכים, אחסון ושימוש בחומרים מסוכנים וכו'.

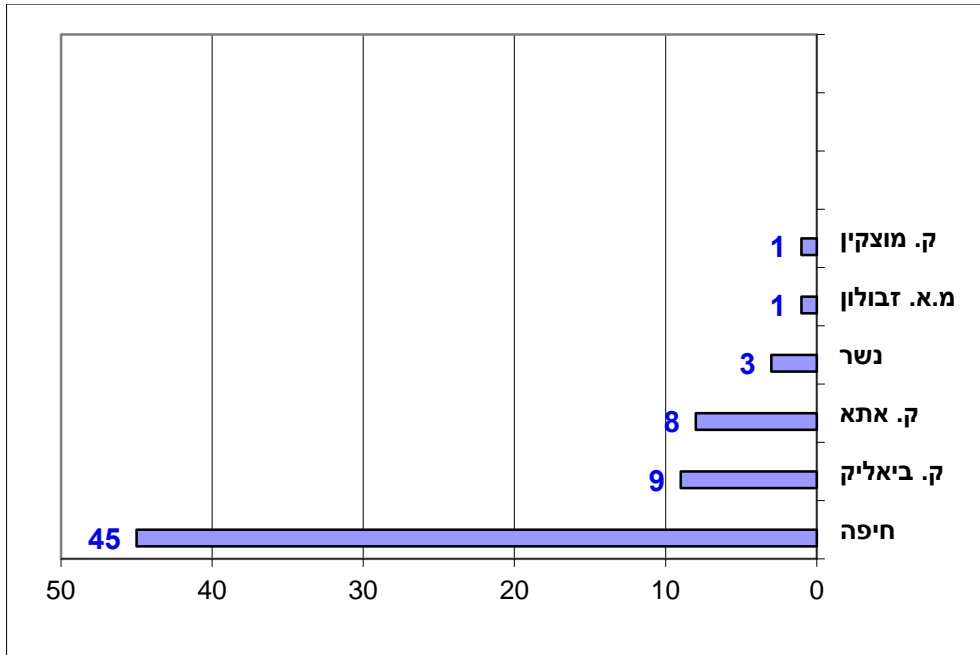
האיגוד הוסמך כגורם אישור למתן רישיון עסק לעסקים מסוימים טעוני רישיון על פי צו רישוי עסקים (נוסח חדש 2013). ההסמכה ניתנה עבור סוגי עסקים שונים, ביניהם יוזכר תיקון מיכלי גז, תחנות תדלוק בגז, בתי מטבחים, הדברה חקלאית, בתי קירור, הובלת פסולת, מכבסות, בתי מלון, בתי אבות, חניונים מקורים או תת-קרקעיים, מוסכים, אחסון דשנים, אחסון חומרי חיטוי וניקוי, אחסון חומרים מסוכנים, מסגריות, נגריות לייצור רהיטים.

רישוי עסקים

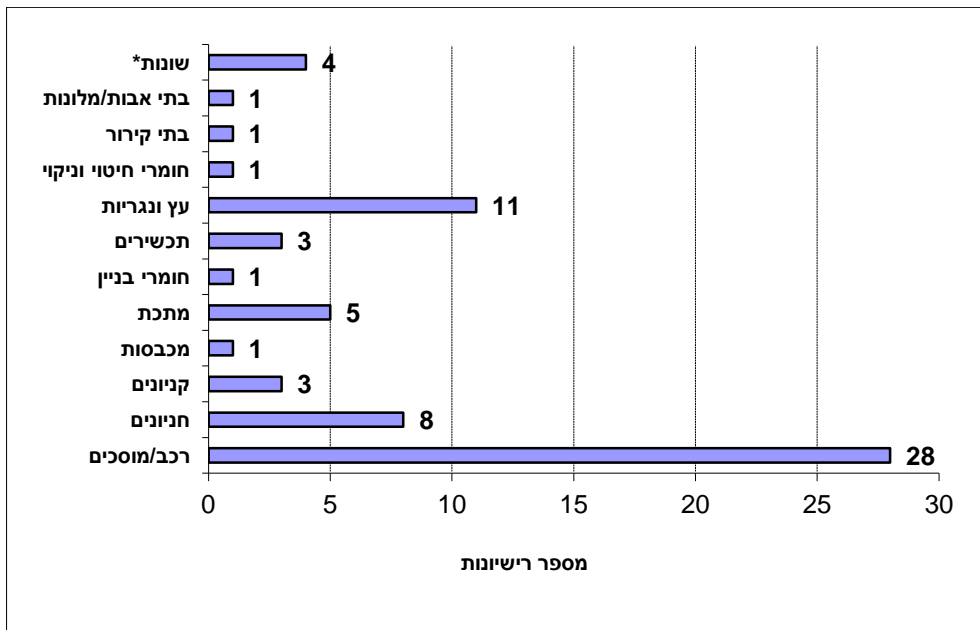
במסגרת רישוי עסקים טופלו בשנת 2014 נבדקו 72 בתי עסק, מתוכם 67 בהליך רישוי לצורך קבלת הרישיון ו-5 חוות דעת במבוסס על התייחסות סביבתית. הרישיונות הועברו כאמור ברובם לטיפול האיגוד ממחלקות רישוי עסקים, אך קיימים מקרים בהם נדרשת התערבות הרשויות דרך רישיון העסק הרישיון לצורך טיפול בתלונות על עסקים שונים. מ-67 רישיונות שהגיעו בהליך רישוי האיגוד העביר תנאים נוספים לרישיון ל-58 עסקים (כ-87% מסה"כ עסקים).

בטבלה מס' 1 מתפרסת ההתפלגות העסקים בשנת 2014 לפי הרשויות. התנאים לרישיון נגזרים מתנאי מסגרת של סוגי עסק שונים על פי הצו, בהתאם למצב הקיים בשטח ותנאי המקום. במקרים בהם לא קיימים תנאי מסגרת של המשרד להגנת הסביבה, דוגמת מפעלי התכה, מסגריות, בתי אוכל ואחרים, המליץ האיגוד בפני גורמי הרישוי נוסח אחיד של תנאים, שמטרתו מניעת מפגעים ספציפיים לסוג הפעילות.

לדוגמה, מפעלים לעיבוד מתכת, העוסקים בצביעה, ובייחוד אלה הממוקמים באזורי מגורים או מסחר, נדרשו לבצע את הצביעה בחלל סגור המצוייד במתקני סינון לפי הצורך. בחיפה טופלו 45 רישיונות ומתוכם ל-40 (82%) התווספו תנאים; מסך הכל 9 העסקים אשר טופלו בקרית ביאליק צורפו תנאים ל-7 רישיונות (78%); בקרית אתא אושרו 8 רישיונות, מתוכם 7 עם תנאים מיוחדים (88%); מנשר התקבלו 3 רישיונות וצורפו תנאים לשני עסקים. ממועצה אזורית זבולון ומקרית מוצקין התקבל מכ"א רישיון עסק אחד.

טבלה מס' 1 : התפלגות הטיפול ברשיונות עסק לפי רשויות מקומיות בשנת 2014

טבלה מס' 2 : התפלגות הרישיונות לפי סוגי תעשייה

הדרישות הסביבתיות בתנאים לרישיון עסק

במשרד להגנת הסביבה גובשו דרישות כלליות לסוגים שונים של ענפי תעשייה ומסחר המנחת את העסקים לפעול על פי קווים מנחים מההיבט הסביבתי. האחריות על יישום הדרישות מוטלת על הבעלים, אשר לפי ההגדרות של התנאים יכול להיות אחד מאלה: א. בעל העסק; ב. המחזיק בעסק; ג. בעל רשיון העסק; ד. האדם שבהשגחתו, בפקוחו או בניהולו פועל העסק.

להלן נציג, לצורך המחשה, דוגמאות של ההנחיות שבתנאים לרישיונות עסק למספר סוגי עסקים אשר הגיעו לטיפול האיגוד:

- מוסכי מכונאות כללית

התנאים מתייחסים ללמגוון תחומים, אך הנושא העיקרי לעסקים מסוג זה הינו שפכים המכילים שמנים מינרליים.

משטחי התפעול בעסק יעמדו בדרישות הבאות: יהיו עמידים בפני חילחול פחממני דלק ושמנים; יהיו מקורים; יופרדו משאר שטחי העסק על ידי תעלות ניקוז לתשטיפים המכוסות בשבכות. ייבנו בשיפועים המובילים את התשטיפים אל מתקן מפריד הדלק/שמן או לתעלות ניקוז לתשטיפים. תעלות הניקוז יאפשרו זרימת תשטיפים ממשטחי התפעול למפריד השמן בכל עת, ויהיו עמידות בפני חלחול דלק ושמן.

דרישה מרכזית הינה כי בעסק יותקן ויופעל מתקן מפריד דלק/שמן תיקני וקיים פירוט על נפח המפריד לפי שטח משטחי התפעול במוסך. במפריד יהיה שסתום סגירה למניעת יציאת תשטיפים מהמפריד במקרה בו שכבת הפאזה השומנית הצפה במפריד תעלה מעל הגובה המרבי המתוכנן. השסתום יהיה בעל סגר בטחון המונע את פתיחתו. במפריד בו אין שסתום סגירה, יותקן אמצעי התרעה מסוג מד גובה או אמצעי אחר.

השפכים ביציאה מהמפריד שמן יוזרמו למערכת הביוב הציבורית באיכויות הבאות: ריכוז שמן מינרלי לא יעלה 20 מג"ל וריכוז כלל מוצקים מרחפים לא יעלה על 1000 מג"ל.

שמן משומש ייאסף במתקן לקליטת שמן משומש בנפח הדרוש ויסולק מהעסק בהתאם לתקנות למניעת מפגעים (שמן משומש) התשנ"ג – 1993.

כמו כן, ישנן הוראות בנוגע לפסולת מוצקה וחומרים מסוכנים (פינוי פסולת חומרים מסוכנים, קרקע מזהומת ומצברים משומשים).

- מוסכי פחחות וצבע

התנאים לרשיון עסק מתמקדים בעיקר בנושא איכות אוויר ומניעת מטרדי ריחות וזיהום אוויר עקב עבודות הצביעה במוסך.

הקו המנחה דורש כי העסק לא יפלוט מחוץ לתחומו מזהמי אוויר או ריחות בלתי סבירים כמשמעותם בחוק למניעת מפגעים התשכ"א - 1961. כמו כן, אין לבצע עבודות צביעה, שיוף, ליטוש וכ"ד בשטח פתוח מחוץ למבנה עסק. עבודות מסוג זה שלא מתבצעות בתנור צביעה יבוצעו במבנה או בחלל עבודה סגור משלושה צדדים לפחות ומלמעלה ובאופן שלא יגרמו למפגע סביבתי של ריחות.

התנאים מדגישים את הצורך שעבודות צביעה וייבוש יבוצעו בתוך תנור צביעה אטום שמצויד במערכת לסינון, כאשר פתח הכניסה לתנור הצביעה יהיה סגור בכל עת ואין לאוורר את התנור על ידי פתיחת פתח הכניסה.

מוסכים הללו נדרשים במסגרת התנאים להקפיד על נושא הפסולת והנקיון. מספר סעיפים מתייחסים לפינוי פסולת לפי סוגיה: פסולת מסוכנת תפונה על פי התקנות רישוי עסקים (סילוק פסולת חומרים מסוכנים), התשנ"א – 1990; מצברים משומשים או פגומים יוחזרו ליצרן/ספק או יפונו למפעל מחזור מורשה; גרוטות רכב וחלקי רכב משומשים שאינם מיועדים לשימוש יועברו לאתר לסילוק פסולת בנין וגרוטות רכב באמצעי הובלה שבהתאם להנחיות הרשות המקומית.

- ייצור רהיטים

התנאים בעסקים העוסקים בעיבוד עץ אשר לעיתים כוללים פעולות צביעה, שמים דגש על נושא איכות האוויר ומטילים על הבעלים האחריות על טיפול נאות באויר היוצא מהעסק. המתקנים לעיבוד עץ הכוללים מערכת יניקת אוויר אל מחוץ לכותלי העסק, יצוידו במערכת שאיבת אוויר שתחובר לשק סינון חלקיקים או למתקן סינון אבק נסורת מרכזי הכולל מסנן שקים. מערכת שאיבת האוויר תפעל בכל עת בה מופעל מתקן עיבוד העץ. תהליכי צביעה בהתזה, הספגה, הדבקה וציפוי יבוצעו בחלל עבודה סגור מכל צדדיו מצויד במערכת יניקה אשר תחובר למתקן סינון לטיפות, רסס וריחות.

- חברות לציוד מכני הנדסי כבד

באופן כללי, מירב הדרישות דומות לתנאים למוסכי מכונאות כללית וישנם דגשים באשר לתשתיות המאפיינות לעסקים מסוג זה. משטחי תפעול ותעלות ניקוז יהיו עמידים בפני חילחול פחממני דלק ושמונים. כמו כן, מיכלי דלק ושמן עיליים יוצבו בתוך מאצרות שמתקיימים בהם מספר תנאים התנאים הנוגעים לנפחם וצורת בנייתם.

בעניין הקולחים המוזרמים לרשת הביוב הציבורית מודגש בתנאים, בין היתר, כי הם לא יכילו בנזין, בנזן, נפט, ממיסים או כל נוזל, מוצק או גז העלול לגרום להיווצרות אווירה נפיצה במערכת הביוב.

- מכבסות

מכבסה כללית, ללא ניקוי יבש, מחוייבת לעמוד, מבחינת איכות השפכים המוזרמים לרשת הביוב בדרישות המפורטות בחוקים הבאים: חוק עזר להזרמת שפכים תעשייתיים למערכת הביוב העירונית, תקנות רישוי עסקים (ריכוזי מלח בשפכים תעשייתיים), תקנות המים (מניעת זיהום מים) (ערכי הגבה של שפכי תעשייה). כמו כן, העסק ימנע מלגרום ריח חזק או בלתי סביר לסביבה. במקרה של מכבסות עם ניקוי יבש, נדרש העסק בתנאים לרישיון להפעיל מכונות ניקוי מסוג חדש בלבד. בשום מקרה לא יופעלו מכונה סגורה דור שני שאינה כוללת מעבה או אמצעי אחר לצורך מיחזור חומרי פרכלורואתילן או מכונה פתוחה. המכונות לניקוי יבש בעסק יעמדו בדרישות התקן הישראלי ת"י 8230 "דרישות בטיחות למכונות לניקוי יבש המשתמשות בפרכלורואתילן". שכפי עסק לניקוי יבש יעמדו בדרישות התקנות המוזכרות לעיל. מלבד זאת, שפכים ומי עיבוי שמקורם מפעילות מכונות ניקוי יבש לא יוזרמו למערכת הביוב הציבורית, אלא יאספו במכלים נפרדים לצורך פינוי ליעד מאושר על פי התקנות.

- חניונים מקורים ותת-קרקעיים

התנאים של חניונים סגורים או מעורבים דורשים התקנת מערכת אוורור מכאנית הכוללת פתחי כניסה ויציאה של אוויר מאולץ ומפוחים שתופעל באמצעות מערכת בקרה המבוססת על גלאי CO. כמו כן, התנאים הקובעים כי תותקן ותופעל מערכת גלאי גפ"מ וכן מפרטים, בין היתר, נתונים בנוגע לפיזור הגלאים, המרחיקם ביניהם, כיולם וכיוונים. מלבד נושא איכות האוויר, ישנה תיחחות בתנאים, הן במקרה של חניונים סגורים והן בחניונים פתוחים, לחומרים מסוכנים ואיסור כניסת כלי רכב הנושאים חומ"ס וכן לנושא הפסולת והנקיון.

- קניונים

התנאים מציינים כי יש להתקין מערכות משותפות לאספקת שרותים ומניעת מפגעים לעסקים שבתחום העסק, לרבות מערכות חשמל, מים, אוורור, מיזוג אוויר, איסוף וטיפול בשפכים, מערכות

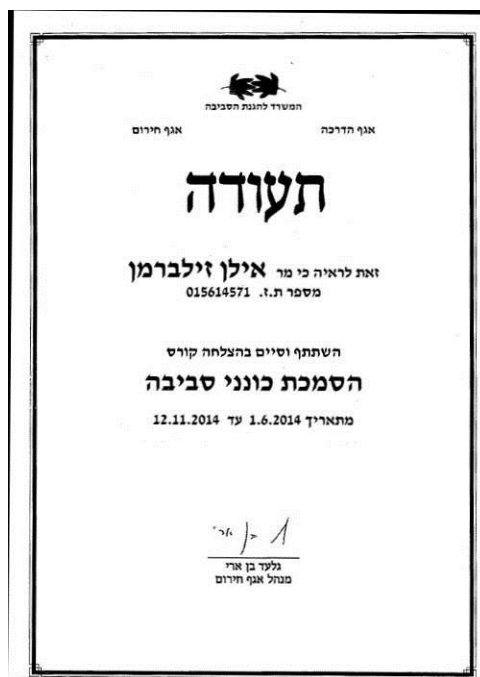
לניטרול ריחות, איסוף ופינוי פסולת. בנוסף, נקבע, בין היתר, כי מכלי איסוף הפסולת ימצאו בחדרי אשפה סגורים ומאווררים שרצפתן מכוסה בטון ומנוקזת אל מערכת האיסוף והטיפול בשפכים. כמו כן, פסולת למיחזור תופרד, תיאסף ותפונה למפעל מיחזור.

מפגעים סביבתיים ומניעתם

האיגוד מטפל באופן שוטף במאות פניות ותלונות המתייחסות לנושאים סביבתיים, לרבות ריחות וזיהום אוויר, רעש, קרינה, חומרים מסוכנים, אסבסט, שפכים ופסולת. בשנת 2014 נתנו מענה למעלה מ-209 פניות ותלונות בנושאי ריחות ועשן, זיהום אוויר, חומ"ס, אסבסט, שפכים ופסולת, ובנוסף טיפל האיגוד בתלונות רבות בעניין רעש וקרינה, המוזכרות בפרקים הרלוונטיים בדו"ח. כמו כן, דיווחים בנושא חומרים מסוכנים שהתפתחו לתקריות חומ"ס, מפורטים בנפרד בפרק חומרים מסוכנים.

הפניות והתלונות הודות מפגעים סביבתיים מופנות אל האיגוד ממקורות שונים:

- תושבים,
 - רשויות מקומיות לרבות מוקדים עירוניים ומחלקות שונות באותן רשויות,
 - המשרד להגנת הסביבה כולל מוקד הסביבה הארצי,
 - גופים ציבוריים, עמותות, משרדים ותאגידים שונים,
 - מפעלים ועסקים המלינים של שכניהם.
- בשנת 2014 השתתפו והשלמנו קורס "כונני סביבה" מטעם המשרד להגנת הסביבה. מטרת הקורס לקיים מערך אנשי מקצוע מקרב עובדי היחידות הסביבתיות ואיגודי הערים "אשר ייתן מענה למפגעים סביבתיים, שיש להם השלכות משמעותיות על הסביבה ועל בריאות הציבור, בכל שעות היממה, במגוון תחומי הפעילות של המשרד לרבות אירועי ריח, אסבסט, זיהום מים ונחלים, שריפת פסולת".

מפגעים סביבתיים מתעשייה ועסקים

עם קבלת תלונה על מטרד סביבתי ולאחר בדיקת המהות ומידת המפגע, האיגוד מפנה את המלצותיו לטיפול לגורמים השונים שבידיהם מצויות סמכויות אכיפת החוק, כגון המשטרה הירוקה והמשרד להגנת הסביבה, מחלקות הפיקוח והרישוי של העיריות ואחרים. אופן הטיפול והדרישות מבוססים על חוקים ותקנים קיימים ברמה מקומית וארצית. כלומר, חוקי עזר עירוניים הנוגעים לנושאים סביבתיים, חוק רישוי עסקים והתקנות מכוחו, חוק למניעת מפגעים, תשכ"א- 1961 והתקנות מכוחו, חוק חומרים מסוכנים, חוק שמירת הניקיון, התשמ"ד- 1984, תקנים של מכון התקנים ועוד.

במסגרת הטיפול במפגעים מסוג זה, חלקו של האיגוד מתבטא במספר פעולות, ביניהן: אימות וזיהוי המטרד, כולל ביקורת במקום, לאחר מכן, הצבת דרישות לתיקון המצב במידת הצורך, המנוסחות כתנאים לרישיון העסק או הנחיות הניתנות מכוח סמכויותיו של אגף הפיקוח. בהמשך, בדיקת פתרונות טכניים ויישומם, ובמידת הצורך, ליווי משפטי לפי העניין ועפ"י דרישה. בין העסקים אשר נבדקו וטופלו על ידי האיגוד, בשיתוף עם המחלקות של הרשויות המוזכרות לעיל וכן המשרד להגנת הסביבה נמנים:

מפעל אלובין בקרית ביאליק, מפעלי רדימיקס במפרץ חיפה ובקרית ביאליק, מפעל אלקון בקרית אתא, אלקטרו-כלור, מפעל WTP, פולימרטאל, מחסני תערובות דיזנגוף במפרץ חיפה, נגריות ומצבעות רהיטים, דוגמת יקירי בק. טבעון, עדי ישראל ו-רהיט לי בק. ביאליק, צבע בעץ ואורלן בחיפה, ביה"ח בני ציון וגרף בחיפה, מקווה עירוני בקרית אליעזר ואחרים.

בביקור שנערך במפעל "אלקטרו-כלור" עקב תלונה על אירוע ריחות, יחד עם נציגת המשרד להגנת הסביבה, לא נחשפו ממצאים בכדי לבסס את החשדות נגד עסק זה ומיכלי האחסון בתוך מאצרות, ללא דליפות או נזילות. הבעלים קיבל הנחיה להקפיד על הטמעת נהלי העבודה לנהגים בזמן טעינת/ריקון מכליות, וזאת מתוך הנחה כי מדובר היה באירוע נקודתי שקשור לעולות אלה.

מפעל אלקטרו-כלור

במספר ביקורים במפעלי "רדימיקס" ו"חנסון" בקרית ביאליק, בהשתתפות נציגי המשרד להגנת הסביבה, נבחנה עמידת המפעלים בתנאים לרישיון העסק. נמצאו ליקויים במפעל "רדימיקס" כגון תקינות מערכת הממטרות, אחסון האגרטים וניקוין הכביש בסמוך למפעל, אשר הובאו מיידית לידיעת המפעל בדרישה לתקנם לאלתר.

מפעל רדימיקס, קרית ביאליק

באתר "רדימיקס" ברחוב השיש שבמפרץ חיפה, לנוכח ממצאי ביקורים במקום, העביר את האיגוד את מסקנותיו והמלצותיו למשרד להגנת הסביבה והרשות המקומית, כגון טאטוא הכביש בסמוך למפעל ושטיפת המערבלים בשטח העסק לפני יציאתם לדרך.

בעניין מפעל "אלקון" הממוקם במתחם "דשנים" שבקריית אתא, יוזכר כי בשנת 2014 התקבלו מספר תלונות על מטרדי ריח ובעקבותיהן נערכו ביקורים במפעל ופגישות עם אנשי החברה במטרה להתריע על תופעת הריחות. בשל כך, זומן המפעל לשימוע אצל מנהל מחוז חיפה של המשרד להגנת הסביבה. לרשויות נמסר כי המפעל מקדם הליך העתקה לאזור הדרום אשר יושלם עד סתיו 2015.

במהלך השנה נערכו מספר ביקורות במפעל "יציג" בקרית ביאליק לצורך מעקב על עבודות הכנת חלקי מתכת לפני צביעתם בשטח פתוח. למרות שמנהל המפעל הודיע כי נפסקו עבודות ניקוי חול של חלקים גדולים ואף הגיש תצהיר על כך שנעשות עבודות ניקוי רק על חלקים קטנים במכונה סגורה, נמשכו ביקורות מעקב נוכח תלונות בעניין זה.

מפעל WTP באזור חלוצי התעשייה במפרץ חיפה, אושר לעסוק בתחום מחזור פלסטיק לפי דרישות של המשרד להגנת הסביבה. במהלך השנה נערכו מספר ביקורים במפעל, הן מתואמים והן ביקורי פתע לנוכח תלונות ריח. בביקורים במפעל ובסביבתו לא נמצאו ממצאים המעידים על מקורות ריח, אך הנושא התלונות הוצג בפני נציגות המפעל על מנת להקפיד על נהלי עבודה שימנעו מטרדים.

כאמור, חלק ממקרי התלונות מתייחסות לעסקים קטנים ובינוניים, כגון נגריות, מצבעות, אתרי גרוטאות, אחסון חומרי גלם ואחרים. באחד מהמקרים שהאיגוד נדרש להתעסק באופן ממוקד היה נגריות "יקירי" בקרית טבעון, שנמצא במרחק לא גדול מבתי מגורים. לאחר שהעסק התקין מסננים תקינים בחדר הצביעה כדרוש בתנאי הרישיון, הוא נדרש לערוך מספר שיפורים נוספים במערכת הניקה על מנת להבטיח סילוקם של מטרדי ריחות לסביבה.

אבק מאתרי בנייה

האיגוד נדרש לבדוק ולהתערב במטרדי אבק הקשורים לעבודות תשתית באתרי בנייה. בהקשר זה, אנשי האיגוד ערכו ביקורים בשטח, כגון באתרי בנייה בגבעת נשר, באזור צ'ק-פוסט, בשכונת ורדיה, בדרך בר-יהודה, ובהמשך העבירו את ממצאים והמסקנות על אופן העבודות בשטח לצורך מניעת היווצרות מטרדי אבק, אל הגורמים הרלוונטיים במשרד להגנת הסביבה, ברשויות או בוועדה המקומית לתכנון ובנייה.

אתר בניה בדרך בר-יהודה

אתר בנייה בגבעת נשר

תלונות בנושא אסבסט

כידוע קיימים בישראל מיליוני מטרים מרובעים של גגות בנויים מלוחות מסוג אסבסט-צמנט. לפי החוק, חל איסור על יבוא או שימוש חדש באסבסט, אך אין חובה להסיר לוחות תקינים ממבנים או גגות המכילים אסבסט-צמנט.

על פי מידע הקיים בארץ ובעולם אשר פורסם באתר המשרד להגנת הסביבה, מוצרי אסבסט-צמנט, ובכללם גגות אסבסט, הינם מוצרים קשיחים העשויים תערובת של מלט, אסבסט ומים, שאינם ניתנים לפירור, כתישה או צמצום לאבקה על ידי מגע ידני במצב יבש. סיבי האסבסט במוצרים אלו לכודים בתוך מטריצה קשיחה. לכן מוצרים אלו אינם מהווים סכנה, כל עוד הם לא מרוסקים ושרופים, ואין מבצעים בהם עבודות כגון ניסור, קידוח, שיוף וכדומה הגורמת להתפוררות החומר ופיזורו באוויר. לפי המידע הקיים בארץ ובעולם, אין מניעה לשהות בתוך מבנים בנויי אסבסט-צמנט במצב תקין או בסביבתם.

ניכר התלונות מתייחסות לגגות וסככות במשקים פרטים וציבוריים, טופלו על פי העקרונות שהונחו על ידי המשרד להגנת הסביבה ואשר תוארו לעיל. במקרים מסוימים, האיגוד ממליץ, במטרה למנוע אפשרות פוטנציאלית של שחרור סיבים לאוויר ובהתאם להנחיות הועדה הטכנית לאבק מזיק, צביעת לוחות האסבסט-צמנט בצבע המכיל דבק ועמיד בפני מים, ללא הכנה מקדימה של פני השטח לצביעה. על פעולה זו יש לחזור אחת למספר שנים.

על פי מדיניות המשרד להגנת הסביבה, עובדי המשרד ואיגודי הערים יכולים לעסוק במתן חוות דעת במבני ציבור בלבד הבנויים מלוחות אסבסט צמנט. במקרים שמדובר בעבודות פירוק וסילוק אסבסט-צמנט בכמות שאינה עולה על 50 מ"ר, על התושבים לפנות את חומרי אסבסט-צמנט בהתאם להוראות "החוק למניעת מפגעי אסבסט ואבק מזיק" התשע"א 2011, שמתפרסמות באתר המשרד להגנת הסביבה באינטרנט.

בענין הטיפול של האיגוד בנושא אסבסט יוזכרו מספר דוגמאות, ביניהן:

גגון אסבסט-צמנט שלם

הפעלת תנורי הסקה בעונת החורף

כמדי שנה, אנו מקבלים בעונת החורף תלונות רבות של תושבים הסובלים ממטרדי זיהום אוויר, עשן וריחות מתנורים להסקה ביתית של שכניהם. התושבים המוטרדים פונים במצוקתם לקבלת עזרה לאיגוד הערים, למשרד להגנת הסביבה או למחלקות הפיקוח של הרשויות המקומיות. הדרך לפיה פועלות הרשויות כיום היא לבחון האם הארובה נבנתה בצורה תקינה.

יצויין כי לגורמי איכות הסביבה אין סמכות לאכוף תקנים ישראלים בעניין תנורי הסקה (נפט, גז או עץ). בענין תנורים המוסקים בחומר מוצק (עץ או פחם), התקן שונה בשנת 2011 לגבי גובה

הארובה ביחס לבתים הסמוכים, בכך שהארובה תהיה גבוהה ב-1 מ' לפחות מעל החלונות החדרים העליונים המיועדים לשהייה של בני אדם במבנים שברדיוס של 10 מ' ממוצא הארובה. בנוסף, יש לקחת בחשבון כי חוקי העזר העירוניים ברשויות מקומיות רבות מגדירים כ"מפגע" ארובה לא תקנית, אף שלא בגובה מספיק, ובעזרת חוקים אלה ניתן לבחון אפשרות של הגבהת הארובה או אף הסרתה.

בעניין תנורי הסקה בגז, אין דרישה בעניין ארובה.

כאשר מדובר בתנורי הסקה בנפט, התקן הישראלי הרלוונטי מתייחס לגובה הארובה ביחס לבתים שברדיוס 15 מ' סביב הארובה והוא יכול לשמש בסיס בשיקולים למתן היתר בנייה. יש להדגיש כי אין הגדרה בתקנות באשר למידת מטרד או הערכה כמותית של העשן וההחלטה על קיום המפגע תלויה בהערכתו הסובייקטיבית של הפקח.

המשרד להגנת הסביבה ממליץ כי בעניין מטרדים מתנורי הסקה יש לבחון שימוש בחקיקת עזר של הרשות המקומית, המקלה על פעולת האכיפה. בחוקי עזר רבים ישנן הגדרות למונח "מפגע" בנוסח הבא או בדומה לו :

- אי התקנת מעשנה בנכס, שלדעת המפקח יש צורך להתקינה, או החזקת מעשנה בנכס במצב לקוי או במצב בלתי תקין או בגובה שאינו מספיק, לדעת המפקח, או שהיא פולטת עשן, גזים או פיח העלול לגרום נזק לבריאות או מטרד לשכנים או לסביבה ;

- תנור, אח, קמין או כבשן, בין שהוא משמש למלאכה ובין לתכלית אחרת, אשר לדעת המפקח אינו מאכל כראוי את חומר הדלק בתוכו וגורם על ידי כך לפליטת עשן או גזים במידה המזיקה או העלולה להזיק לבריאות, או להוות מטרד לשכנים או לסביבה.

האיגוד פנה בעבר במכתב למשרד להגנת הסביבה בבקשה לקדם שינוי בתקינה ישראלית בנושא פליטות מתנורים להסקה ביתית, כולל איסור על שימוש בעץ שהינו משאב טבעי כ"כ דל בארץ.

גורמי האכיפה ברשויות המקומיות מוסמכים לאכוף חוקי עזר מעין אלה. כאשר בידי הפיקוח נאספות ראיות על הפרת הוראותיו של חוק עזר, כולל רישומים על פליטת עשן, הודעת השכנים על גרימת מטרד או ראיות רלבנטיות נוספות, יש מקום להטלת דרישה לבעלי התנוא אשר לפיה יש לחדול מגרימת מפגע לשכנים.

האיגוד נדרש להתערב וייעץ לגורמי האכיפה מההיבט המקצועי של עמידה בתקנים בתלונות, שבחלקן חוזרות, כגון ברחובות מוריה, גרינבוים (2 מקרים), האג, הראשונים, דרך היס, יערות בחיפה, רח' גוש חלב בקרית ביאליק, רח' הרצל בקרית אתא ואחרים.

ארובה של הסקה ביתית בשכונת דניה בחיפה

מטרדי ריחות מבתי אוכל. חלק ניכר מהתלונות מתייחסות לריחות מבתי אוכל. יצויין כי הרשויות להגנת הסביבה אינן גורם רישוי בהליך מתן הרישיון לעסקים מסוג זה ואין בידיהם סמכויות למתן דרישות בהקשר איוורור ופיזור ריחות מבתי אוכל. דרישות אלה מעוגנות ב"תקנות רישוי עסקים (תנאי תברואה נאותים לבתי אוכל)", הכוללות דרישות על התקנת ארובה התקנת ארובה שגובהה 2 מטרים מעל הגג או מעל הבניינים הסמוכים ברדיוס של 50 מטר מסביב, לפי הגובה ביניהם וכן התקנת אמצעים נוספים למניעת מטרדים על פי דרישת הממונה. בעניין זה, האיגוד מפנה את תשומת לבם של הבעלים של העסק כי הרחקות הריחות תתבצע בעזרת מפוח בעל יכולת מוכחת לנידוף ריחות בהתאם לגובה הארובה. בנוסף, הקמת תא ארובה תקנית שהפעלתה לא תגרום מטרד לשכנים נדרשת כן על פי חוקי עזר עירוניים במספר רשויות בסעיפים הנוגעים בנושא התקנת מעשנה.

אף על פי שכאמור לעיל, איכות הסביבה אינה מהווה גורם רישוי לפי חוק בתי אוכל, האיגוד מעביר לרשויות חוות דעת והמלצות בדבר מטרדי ריחות ועשן הנגזרות מהתקנות הקיימות, כגון הגבהת ארובה כנדרש בתקנות, כולל חיבור מפוח לפיזור יעיל של האוויר.

ארובה נמוכה במסעדה בקרית אתא

בין בתי האוכל אשר טופלו באיגוד במהלך השנה נמנים מסעדת מסעדת גארדן, מסעדת נמו, מעדני דני, מאפיית הבנק, אמריקן פיצה, מסעדת המקום, עסק לקייטרינג ברח' האילנות, סינטה אקספרס, בי.בי.בי., מסעדת ג'יוני קבב, סנדוויץ גבי ובתי אוכל נוספים ברחוב העצמאות בחיפה, טיב הבשר בקרית מוצקין, מסעדת ג'קובס בקרית אתא ואחרים.

מתקן טיפול אוויר במסעדה